

Exili laboral, emigració juvenil

La setmana passada es van conèixer les dades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) relatives al primer trimestre de l'any 2013. Les xifres són tan dramàtiques com la situació que quotidianament viu bona part de la població. En aquest cas, l'estadística no generalitza sinó que dimensiona socialment el que molts pateixen individualment: l'atur. La tragèdia que suposa no tenir feina s'accentua entre les persones que fa més d'un any que no treballen, entre les famílies en què cap dels membres està ocupat i entre les persones joves. La desesperació, l'escassetat de recursos i la falta d'expectatives poden convertir la quotidianitat en un autèntic suplici.

El cas de la població jove és especialment preocupant tant per la dimensió del problema com per les seves conseqüències a mitjà i llarg termini. A Catalunya, la taxa d'atur entre les persones de 16 a 24 anys representa el 52,7%. Això vol dir que un de cada dos joves de menys de 25 anys que vol treballar no troba feina. Malgrat que la taxa d'activitat dels joves és inferior a la mitjana, l'atur juvenil comporta un dany estructural superior. Durant l'últim any, la taxa d'activitat entre els joves de 16 a 24 anys ha disminuït del 48% al 46,7%, la qual cosa vol dir que hi ha menys joves que treballen o volen treballar. El principal factor explicatiu d'aquesta disminució és el que es pot qualificar d'exili laboral o emigració juvenil.

Durant l'última sessió de control al Congrés de Diputats, la ministra d'Ocupació, Fátima Báñez, va considerar que la massiva sortida a l'estranger de joves que busquen feina era una qüestió de "mobilitat exterior". En aquest sentit, la ministra va remarcar que la idea de mobilitat està associada al concepte d'intercanvi i va destacar que

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

també hi ha ciutadans europeus que vénen a Espanya per treballar. L'ús d'aquest eufemisme busca negar la responsabilitat política davant un problema social, alhora que representa un nefast intent de maquillar la pèrdua i transformar-la en benefici. No es tracta de buscar culpables, perquè no n'hi ha, el que cal és conèixer-ne les causes. No es tracta de quedar-se paralitzat per les lamentacions, perquè no serveix de res, el que cal és buscar solucions. Considerar que els joves que marxen ho fan en les mateixes condicions que els joves europeus que vénen representa, novament, una negació del problema per part del govern i cap voluntat de diagnosticar per intervenir.

El concepte de mobilitat laboral fa referència als canvis entre categories professionals, sectors d'activitat o zones geogràfiques orientats a millorar la situació laboral. Aquesta definició posa de manifest la diferència entre mobilitat i exili: marxar del propi país per voluntat de millora en l'àmbit laboral o ser expulsat del propi país per falta

d'oportunitats laborals. La diferència no és trivial, perquè la mobilitat no s'associa al fenomen de l'emigració, ben al contrari; en canvi, al darrere de l'exili sí que hi ha l'emigració. Des d'aquesta perspectiva, l'anàlisi de la realitat dibuixa un escenari en què els immigrants se'n van i els joves autòctons emigren. Cap de les dues fugides és positiva.

Els joves, les dones i els immigrants són els col·lectius més vulnerables del mercat de treball. Amb la crisi, les seves vulnerabilitats s'han diferenciat. La situació laboral de les dones i els immigrants es modula per la destrucció d'ocupació en determinats sectors que, com el de la construcció, estan tradicionalment molt masculinitzats. El problema del joves no és tant la destrucció d'ocupació com la falta d'un model productiu potent i capaç de generar ocupació de qualitat i qualificada. Els joves d'avui representen la generació més ben formada. Una generació que ha respectat les regles de joc: en el seu moment se'ls va dir que si estudiaven aconseguirien arribar allà on volien. Però a mitja partida han vist com els canviaven aquestes regles: s'han format però no n'hi ha prou, se'ls demana amablement que se'n vagin quan en realitat se'ls està fent fora. La impotència d'aquests joves creix quan comproven que no hi ha cap àrbitre que reguli el partit, ningú a qui recórrer per denunciar que s'estan incomplint les regles de joc. Resulta que van començar a jugar a la lliga del capital humà, aquella que defensava que la formació garantia la igualtat d'oportunitats, i s'han trobat a la lliga de l'exèrcit de reserva, aquella que utilitza els més vulnerables quan augmenta la producció i que els expulsa del mercat de treball quan disminueix la demanda.

Els joves d'avui es van formar per jugar a la lliga del capital humà, però a mitja partida els han canviat les regles